

Rekenkamercommissie Ede

Jaarverslag 2022

Onderzoeksplan 2023

Colofon

De Rekenkamercommissie van Ede wil met haar werkzaamheden bijdragen aan de kwaliteit van het lokale bestuur in Ede. Rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid staan daarbij voorop. Ook draagt de commissie met haar werkzaamheden bij aan de transparantie van het openbaar bestuur en aan de publieke verantwoording. Hoofdtak van de commissie is het verrichten van onderzoek naar het gemeentelijke bestuur. De Rekenkamercommissie doet dit vanuit een onafhankelijke positie: de leden van de commissie hebben naast hun rekenkamerwerk geen binding met de bestuurlijke noch met de ambtelijke organisatie. De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris.

Samenstelling van de Rekenkamercommissie in 2022

Leden:

- Martijn Bakker;
- Michel Bergshoef (voorzitter);
- Harmen Binnema;
- Corry-Anne van der Tang-Everse;
- Ine van de Vlierd.

Secretaris/onderzoeker:

- Hedzer Ulders

Tweede secretaris/onderzoeker:

- Monique Jongenburger

Contactgegevens

Secretaris/onderzoeker van de Rekenkamercommissie Ede:

Hedzer Ulders

Postbus 9022

6710 HK Ede

Inhoud

Jaarverslag 2022	3
1. Ter inleiding.....	4
2. Onderzoeken.....	5
3. Overige activiteiten.....	6
4. Personele ontwikkelingen	7
5. Financiën.....	7
Bijlage: Aanbevelingen bij het rekenkameronderzoek naar de beheersing van grondprojecten.....	9
Onderzoeksplan 2023.....	10
1. Werkwijze	11
2. Lopende onderzoeken	11
3. Nieuwe onderzoeken in 2023	12

Jaarverslag 2022

1. Ter inleiding

Hierbij biedt de Rekenkamercommissie Ede u haar Jaarverslag 2022 aan. Hieronder geven wij een algemene terugblik op het verslagjaar 2022. In hoofdstuk 2 van dit jaarverslag leest u welke onderzoeken de Rekenkamercommissie in 2022 heeft afgerond, uitgevoerd of opgestart. In hoofdstuk 3 komen de overige activiteiten van de Rekenkamercommissie aan bod. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 kort de personele ontwikkelingen binnen de commissie beschreven. In hoofdstuk 5, tenslotte, verantwoordt de commissie het financiële resultaat met een overzicht van budget en uitgaven in het boekjaar 2022. In de bijlage bij dit document treft u de aanbevelingen aan bij het rekenkameronderzoek naar de beheersing van grondprojecten, dat de commissie in 2022 heeft afgerond. Daarnaast biedt de commissie u het onderzoeksplan voor 2023 aan. In dit plan komen de nieuwe onderzoeksonderwerpen aan bod voor dit jaar: informatieveiligheid en ondermijning.

Meer dan in de voorgaande jaren kon de commissie in 2022 weer werken op haar gebruikelijke wijze. In januari begon Harmen Binnema als nieuw lid van de commissie. In het voorjaar konden na lange tijd alsnog enkele oud-leden en twee oud-secretarissen op gepaste wijze worden bedankt voor hun inzet voor de commissie en werd fysiek vergaderen weer de norm. Het contact met de nieuwe Edese gemeenteraad werd na de verkiezingen meteen geborgd door de plek die de Rekenkamercommissie kreeg in het startprogramma voor de nieuwe raadsleden. Ook was er na enkele jaren weer ruimte voor een heisessie waarin de werkwijze, achtergronddocumenten en onderzoeken van de commissie nader konden worden besproken. Ondertussen werd verder gewerkt aan het lopende onderzoek naar grondprojecten, dat in het voorjaar is gepresenteerd aan de raad, en stuurde de commissie ook een overkoepelende brief over het sociaal domein naar de raad, waarin de hoofdlijnen en overeenkomsten uit de drie rekenkameronderzoeken op dit terrein - jeugdhulp (2019), participatie (2020) en Wmo (2021) - werden weergegeven. Daarnaast werden de twee onderzoeken naar het gemeentelijke woonbeleid en de openbare ruimte opgestart en uitgevoerd in 2022 en werden de voorbereidingen getroffen voor een onderzoek naar informatieveiligheid. De ronde langs de fracties die in november van het jaar werd gehouden leverde een veelheid aan onderzoeksonderwerpen op die de commissie heeft verwerkt in haar onderzoeksplan voor 2023, dat bij dit jaarverslag is gevoegd. Al met al kijkt de commissie terug op een vruchtbaar jaar en vooruit naar een nieuw jaar met mooie onderzoeken.

Namens de Rekenkamercommissie Ede,

Michel Bergshoef (voorzitter)

2. Onderzoeken

In dit hoofdstuk geeft de commissie een overzicht van de onderzoeken die in 2022 liepen of zijn afgerond. Het betreft onderzoeken naar de beheersing van grondprojecten, het gemeentelijke woonbeleid en de openbare ruimte.

Onderzoek beheersing grondprojecten

De Rekenkamercommissie heeft in 2021 de afronding van het onderzoek naar de beheersing van gemeentelijke grondprojecten ter hand genomen, nadat dit door het vertrek van de vorige secretaris/onderzoeker tijdelijk stil was komen te liggen. De commissie heeft tot dit onderzoek besloten, omdat control en risicomanagement speerpunt waren van het grondbeleid van de gemeente Ede in de periode 2016-2020 en met de uitvoering van een grondproject over het algemeen veel kosten en risico's zijn gemoeid. Daarnaast was de huisaccountant van de gemeente Ede in 2019 van mening dat de gemeente haar voorspellend vermogen ten aanzien van het plannen van te realiseren woningen en bedrijventerreinen kon verbeteren.

De commissie wil met haar onderzoek bijdragen aan de control van de gemeentelijke grondprojecten door aan de hand van de primaire beheersaspecten (geld, kwaliteit, omvang, risico's en tijd) van grondexploitaties na te gaan hoe het grondbedrijf in de periode 2009 t/m 2019 zijn grondexploitaties heeft beheerst en of deze projectbeheersing effectief was. In het onderzoek staat de projectbeheersing van enkele concrete grondexploitaties centraal. Het onderzoek is uitgevoerd door een extern bureau en het eindrapport is gepresenteerd aan de raad op 2 juni 2022. De aanbevelingen uit het rapport zijn opgenomen in de bijlage bij dit jaarverslag.

Onderzoek wonen

Na voorbereidend onderzoek in 2021 is de commissie in het voorjaar van 2022 gestart met het onderzoek naar het woonbeleid van de gemeente Ede. De commissie heeft ervoor gekozen dit onderwerp te onderzoeken vanwege de grote en actuele maatschappelijke belangen die rond dit thema spelen en de interesse ervoor binnen diverse raadsfracties van de gemeenteraad. Het doel van dit onderzoek is om inzichtelijk te maken of het woonbeleid van de gemeente Ede de beoogde doelen bereikt. De hoofdvraag van dit onderzoek is dan ook of het woonbeleid van de gemeente Ede en de uitvoering hiervan, mede gezien de huidige maatschappelijke en economische ontwikkelingen, effectief zijn. Dit onderzoek is uitgevoerd door een extern onderzoeksbureau en inmiddels afgerond. De resultaten zijn gepresenteerd aan de raad op 9 februari 2023.

Onderzoek openbare ruimte

De Rekenkamercommissie is daarnaast in het voorjaar van 2022 gestart met een onderzoek naar de openbare ruimte. Aanleiding hiervoor waren de bezuinigingen die zijn doorgevoerd op de openbare ruimte vanaf 2020. Daarnaast was de aanzienlijke financiële omvang van het beleidsdomein binnen de gemeentelijke begroting reden voor de commissie om dit onderzoek te starten, temeer omdat het onderwerp door verschillende raadsfracties werd aangedragen toen de Rekenkamercommissie haar ronde langs de fracties maakte in het najaar van 2020. De hoofdvraag van het onderzoek is of het Edese beleid voor de openbare ruimte, en met name het beheer hiervan, doeltreffend is. Het onderzoek is uitgevoerd door de

secretaris/onderzoeker van de commissie en inmiddels in de eindfase. De resultaten zullen naar verwachting in het voorjaar van 2023 worden gepresenteerd aan de raad.

Raadsbrief sociaal domein

Om de nieuwe raad in 2022 een overkoepelend inzicht te bieden in de stand van zaken in het sociaal domein, met name wat betreft de voortgang van de transformatie, heeft de commissie in 2022 een overkoepelende analyse uitgevoerd van de drie onderzoeken die de commissie heeft uitgevoerd naar het sociaal domein: jeugdhulp (2019), de Participatiewet (2020) en de Wmo (2021). Deze analyse is begin 2022 in de vorm van een raadsbrief beschikbaar gekomen voor de raad.

3. Overige activiteiten

Naast de reguliere onderzoeken heeft de Rekenkamercommissie heeft de commissie verschillende andere activiteiten ondernemen in 2022.

Startprogramma

Met de verkiezingen in maart 2022 is de Edese gemeenteraad vernieuwd. De Rekenkamercommissie heeft in het voorjaar van 2022 deelgenomen aan het startprogramma voor de nieuwe raad dat door de griffie is opgezet. Daarbij heeft de commissie zichzelf en haar werkzaamheden gepresenteerd en de raad uitgenodigd om, indien gewenst, contact op te nemen met de commissie over onderzoeken en aanverwante onderwerpen.

Bezoek raadsfracties

De Rekenkamercommissie heeft in het najaar van 2022, zoals gebruikelijk, een bezoek gebracht aan de raadsfracties om onderzoeksideeën op te halen ten behoeve van het nieuwe onderzoeksplan. Dit bezoek was ook een mooie gelegenheid om het gesprek te voeren met de fracties in hun nieuwe samenstelling en op basis van de actuele thema's na de verkiezingen. De opgehaalde ideeën zijn door de commissie gewogen en verwerkt in het onderzoeksplan 2023, dat de commissie tegelijk met dit jaarverslag aanbiedt aan de raad.

Bedrijfsvoering

In 2022 heeft de commissie na enkele jaren weer een heisessie gehouden. Deze sessie had tot doel de werkwijze, onderzoeken en eigen achtergrondstukken van de commissie tegen het licht te houden en bood de leden, die merendeels recent waren aangetreden en elkaar nog zelden fysiek hadden ontmoet, daarnaast de gelegenheid om elkaar beter te leren. Uit de sessie kwam een aantal aandachtspunten naar voren die sindsdien zijn verwerkt in de bedrijfsvoering van de commissie, zoals de presentatie van onderzoeken, de inbreng van de commissie in de auditcommissie en het stroomlijnen en vereenvoudigen van de achtergronddocumenten in één huishoudelijk reglement. Los hiervan zijn ook andere verbeteringen doorgevoerd, variërend van aanpassingen in werkdocumenten tot de vergaderstructuur en de grafische presentatie van onderzoeksresultaten.

Wet versterking decentrale rekenkamers

Sinds enkele jaren worden voorbereidingen getroffen om de wettelijke positie van de gemeentelijke rekenkamers te versterken. De [Wet versterking decentrale rekenkamers](#) is 2022 aangenomen en versterkt onder meer de onderzoeksbevoegdheden en de onafhankelijkheid van de decentrale rekenkamers. Daarbij worden rekenkamercommissies omgevormd tot rekenkamers. Voor de Rekenkamercommissie Ede, die al grotendeels volgens de nieuwe wet is ingericht, zijn de gevolgen beperkt. In 2023 wordt de nieuwe verordening op de Edese rekenkamer opgesteld en moet de rekenkamer volgens de nieuwe wet worden ingericht. De commissie zal hiervoor naar de raad komen met een voorstel.

Samenwerking en professionalisering

De Rekenkamercommissie neemt periodiek deel aan allerlei overleggen van rekenkamer(commissie)s uit de regio. Deze samenwerkingsvormen kunnen leiden tot een gezamenlijk onderzoek (zoals in het verleden bij het onderzoek naar de regio Food Valley). De commissieleden en de secretaris-onderzoekers hebben daarnaast in 2022 deelgenomen aan verschillende (online) bijeenkomsten, congressen, seminars en cursussen op het gebied van rekenkameronderzoek. Dit gebeurt bijvoorbeeld via de [Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies](#) (NVRK) waar de Edese Rekenkamercommissie lid van is, of de Algemene Rekenkamer.

De secretaris-onderzoekers zijn daarnaast actief binnen de groep van secretaris-onderzoekers van Gelderse rekenkamers. Tijdens de bijeenkomsten van deze groep, die in 2022 weer fysiek plaats konden vinden in Apeldoorn en Nijmegen, wisselen de leden ervaringen en informatie uit over bijvoorbeeld aanbestedingen, onderzoekstechnieken of de nieuwe Wet op de decentrale rekenkamers. In 2022 heeft de tweede secretaris-onderzoeker een cursus interviewtechnieken gevolgd.

Website

Via de [website](#) van de Rekenkamercommissie Ede kunnen belangstellenden onder meer kennismaken van de gepubliceerde onderzoeksrapporten, inclusief de bijbehorende 5-minuten versies, het meest recente jaarverslag en onderzoeksplan, het onlangs vernieuwde huishoudelijk reglement van de commissie en de Verordening op de rekenkamercommissie Ede. De meest recente rapporten zijn toegevoegd aan de website.

4. Personele ontwikkelingen

Per 1 januari 2022 is Harmen Binnema aangetreden als lid van de Rekenkamercommissie. Verder is de bezetting van de commissie in 2022 stabiel gebleven en hebben zich geen belangrijke ontwikkelingen voorgedaan op personeel vlak. Wel kon in 2022 na herhaaldelijk uitstel eindelijk fysiek afscheid worden genomen van enkele oud-leden en oud-secretarissen.

5. Financiën

In onderstaande tabel wordt de uitputting van het budget van de commissie in het boekjaar 2022 weergegeven:

Uitputting budget Rekenkamercommissie 2022 (€)

Begrotingspost	Budget	Realisatie	Resultaat
Salariskosten ambtelijke ondersteuning	82.752,00	90.437,00	-7.685,00
Kosten onderzoek	60.474,00	26.194,50	34.279,50
Vergoeding commissieleden	22.741,00	20.994,23	1.746,77
Reis- en verblijfskosten	4.224,00	303,37	3.920,63
Representatie, afdelingsactiviteiten, jubilea, afscheid	1.100,00	1.256,67	-156,67
Abonnementen, contributies en lidmaatschappen	1.056,00	975,00	81,00
Vorming en opleiding	400,00	500,00	-100,00
Flexibele beloning en gratificaties	350,00	0	350,00
Redactiewerk en diversen	0	1.363,00	-1.363,00
TOTAAL	173.097	142.023,77	31.073,23

Toelichting

Zoals weergegeven in de tabel is de commissie in 2022 ruim binnen budget gebleven. De kosten voor onderzoek in 2022 zijn gemaakt voor het onderzoek naar het woonbeleid. Het overschot is te verklaren doordat kosten voor het onderzoek naar grondexploitaties in 2021 vielen en doordat het onderzoek openbare ruimte door de secretaris/onderzoeker is uitgevoerd. De overschrijding op de post salariskosten wordt veroorzaakt door het feit dat het budget hiervoor in het verleden niet is aangepast aan de daadwerkelijke kosten van de ambtelijke ondersteuning. De overschrijding op de post representatie en activiteiten is te verklaren door het feit dat in 2022 na twee jaar afscheid is genomen van drie voormalige RKC-leden en twee ambtelijke ondersteuners en weer een heisessie kon plaatsvinden. Door dit inhaaleffect is een lichte overschrijding ontstaan, nadat in eerdere jaren juist sprake was van een onderschrijding. De overschrijding op redactiewerk en diversen wordt veroorzaakt doordat hiervoor om technische redenen in 2022 geen apart budget is toegekend aan de commissie. De kosten voor Vorming en opleiding zijn gemaakt voor een cursus die is gevolgd door de tweede secretaris-onderzoeker. De kosten voor Abonnementen, contributies en lidmaatschappen zijn gemaakt voor het lidmaatschap van de NVRR.

Raad:

1. Stel zelf vast op welke manier de informatievoorziening over grondprojecten plaatsvindt en hanteer daarbij (minimaal) de volgende criteria:
 - De koppeling tussen ruimtelijke kaders en grondexploitatie is transparant;
 - Conjuncturele risico's zijn inzichtelijk per project;
 - Het is mogelijk een afweging te maken tussen kwaliteit en financieel resultaat.

College:

2. Versterk de structuur voor overdracht tussen projectleiders.

Onderzoeksplan 2023

1. Werkwijze

Conform de [Verordening op de Rekenkamercommissie](#) stelt de commissie jaarlijks een onderzoeksplan op. Hieruit blijkt aan welke onderzoeken de commissie werkt en, vooral, welke nieuwe onderzoeken de commissie wil gaan uitvoeren. Dit onderzoeksplan wordt ter kennis van de raad gebracht.

Bij het opstellen van het plan inventariseert de commissie mogelijke onderwerpen voor onderzoek bij de raadsfracties. Daarnaast houdt de commissie ook zelf thema's bij die spelen in het lokale bestuur en bij andere rekenkamers in het land. Edese burgers kunnen ook ideeën voor onderzoek aandragen en worden hiertoe opgeroepen op de website.

De beoordeling van de aangedragen onderwerpen vindt autonoom plaats binnen de commissie op basis van de selectiecriteria uit het huishoudelijk reglement. Dan gaat het primair om de volgende criteria:

- De maatschappelijke relevantie van het onderwerp. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan onderwerpen die in de landelijke politiek aandacht krijgen.
- De mate van risicogevoeligheid van het onderwerp. Hierbij kan gedacht worden aan garantiestellingen, gesubsidieerde instellingen of verbonden partijen.
- Het financiële belang dat met het onderwerp is gemoeid. Een onderwerp waar veel geld aan wordt besteed, is belangrijker om te onderzoeken dan een onderwerp waar weinig of incidenteel geld aan wordt besteed.

Naast de bovenstaande selectiecriteria worden onderzoeksvoorstellen ook beoordeeld aan de hand van andere aandachtspunten, zoals de lengte van de beleidsperiode, de mogelijkheid om ervan te leren voor de toekomst, een evenwichtige verdeling van het onderzoeken over de organisatieonderdelen en beleidsterreinen, de mate waarin het onderwerp door de raadsfracties gesteund wordt en de mate waarin een aangedragen onderwerp zich leent voor een rekenkameronderzoek.

In november 2022 heeft de Rekenkamercommissie een bezoek gebracht aan de verschillende raadsfracties. Daarbij is een grote hoeveelheid uiteenlopende onderzoeksideeën ter tafel gekomen, die zijn opgenomen in de groslijst van de commissie. Met dit onderzoeksplan 2023 geeft de commissie gemotiveerd haar onderzoeksprioriteiten voor het komende jaar weer. De aanleiding voor onderzoeken wordt daarnaast ook weergegeven in de startnotitie die wordt opgesteld bij het begin van ieder onderzoek en die ter kennisname wordt aangeboden aan de raad, het college en de ambtelijke organisatie.

2. Lopende onderzoeken

In 2023 lopen twee onderzoeken door die in 2022 zijn opgestart. Het gaat ten eerste om het onderzoek naar het gemeentelijke woonbeleid. Afronding hiervan is voorzien in het eerste kwartaal van 2023. Ten tweede wordt in 2023 het lopende onderzoek naar de openbare ruimte afgerond. Dit zal naar verwachting gebeuren in het voorjaar van 2023.

3. Nieuwe onderzoeken in 2023

De Rekenkamercommissie had zich voorgenomen om in 2023 een onderzoek te starten naar de gemeentelijke inkomensregeling 'Ede doet mee'. De commissie heeft echter vernomen dat het college ook een evaluatie van minimaregelingen uitvoert. Gezien de overlap tussen deze evaluatie en het voorgenomen rekenkameronderzoek heeft de commissie voor twee andere onderzoeksonderwerpen gekozen.

Informatieveiligheid

De actualiteit van het onderwerp informatieveiligheid, de grote risico's die hiermee gepaard gaan en de aandacht die de accountant sinds 2020 heeft gevraagd voor cybersecurity, zijn voor de Rekenkamercommissie redenen om het Edese beleid op het gebied van informatieveiligheid te onderzoeken. Dit onderwerp stond ook genoemd in het onderzoeksplan 2021-2022. Eind 2022 is voorbereidend onderzoek uitgevoerd. De gunning aan een extern onderzoeksbureau en de start van het onderzoek zijn voorzien voor begin 2023.

Ondermijning

Dit onderwerp staat landelijk sterk in de belangstelling van overheidsorganisaties en heeft op verschillende plekken, waaronder in buurgemeente Arnhem, belangrijke rekenkamerrapporten opgeleverd. Het thema ondermijning heeft een groot maatschappelijk belang en gaat gepaard met grote (financiële) risico's. Daarnaast heeft de commissie in recente jaren geen onderzoek uitgevoerd in het veiligheidsdomein. De commissie is om deze redenen voornemens in het voorjaar van 2023 een onderzoek te starten naar ondermijning.

Sessie sociaal domein

Naast de genoemde onderzoeken wil de commissie in 2023 een sessie voor de raad organiseren over het sociaal domein, in vervolg op de raadsbrief die zij hierover aan de raad heeft gestuurd in 2022. Tijdens de ronde langs de fracties bleek dat hiervoor animo was binnen de raadsfracties. De commissie is voornemens deze sessie te organiseren in de tweede helft van het voorjaar van 2023.